

Zaken regelen voor en na een overlijden. Informatie voor patiënten en naasten.

Inleiding	2
Wat kan geregeld worden voor een overlijden	3
Informatie voor alleenstaanden	6
Wat te regelen na een overlijden, informatie voor nabestaanden.	11
Aanvullende informatie	17

Inleiding

Bij een overlijden moet er veel geregeld worden. Het kan moeilijk zijn om aandacht vrij te maken voor administratieve zaken. Probeer daar toch mee te beginnen. Dit kan voor een deel al voordat iemand sterft. Lees hier welke zaken vooraf geregeld kunnen worden en welke stappen na een overlijden genomen moeten worden.

In deze brochure staat globale informatie en wordt verwezen naar websites en instanties voor meer gedetailleerde informatie. Hier is voor gekozen omdat wet- en regelgeving kan veranderen met de tijd. Nij Smellinghe benadrukt geen juridische instelling te zijn en dat aan de inhoud van deze brochure geen rechten kunnen worden ontleend. Voor juridische vragen is het raadzaam een notaris in te schakelen.

Wat kan geregeld worden voor een overlijden

Het inschakelen van een uitvaartondernemer

Uitvaartondernemers helpen bij het verzorgen van de uitvaart zelf. Zij kunnen ook wat officiële zaken regelen. Wanneer voor het overlijden bekend is welke uitvaartondernemer de voorkeur heeft, is dit makkelijker voor de nabestaanden. Het is tevens mogelijk vooraf al contact te hebben met de uitvaartondernemer om wensen te bespreken.

De administratie

Om de nabestaanden duidelijkheid te bieden kan het handig zijn vooraf de administratie op een rij te zetten. Geef aan waar belangrijke papieren en zaken (inloggegevens en wachtwoorden) te vinden zijn. Pas eventueel tenaamstellingen aan en/of regel machtigingen.

Denk hierbij aan gegevens over: werkgever, pensioenfonds, SVB (ook voor tenaamstelling PGB en kinderbijslag), UWV, Sociale Dienst, verzekeringsmaatschappijen (auto-, huis-, zorg-, uitvaart-, overlijdensrisicoverzekering, etc.), banken (betaal- en spaarrekeningen, machtigingen, automatische incasso's, creditcard, lijfrenteverzekeringen en koopsompolissen, hypotheek, beleggingen, bankkluis, leningen), belastingzaken, toeslagen en woningbouwvereniging (tenaamstelling huurovereenkomst). Zo ook organisaties waar (digitale, internet) abonnementen en lidmaatschappen lopen. Denk ook aan donateurschappen, verenigingen en klantenkaarten.

Het opstellen van een wilsverklaring, wilsbeschikking, (levens) testament, tennaamstellingen en machtigingen

De woorden **wilsverklaring** en **wilsbeschikking** (ook wel codicil genoemd) worden door elkaar gebruikt.

- Een wilsverklaring is vooral gericht op wensen en afspraken **bij leven**
- Een wilsbeschikking is vooral gericht op wensen en afspraken **na overlijden**

Soorten wilsverklaringen

- Behandelverbod;
- Verklaring niet-reanimeren;
- Schriftelijk euthanasieverzoek;
- Wettelijk vertegenwoordiger;
- Medisch-wetenschappelijk onderzoek.

4

Een wilsbeschikking wordt vooral opgesteld voor het beschrijven van uitvaartwensen en de verdeling van bepaalde bezittingen na het overlijden. Het is geen testament en daarom zijn hier geen geldzaken of onroerende goed zaken in vermeld. In een wilsbeschikking kunnen wel wensen achtergelaten worden op het gebied van spullen met emotionele waarde, zoals sieraden en kleding.

Voor het opstellen van een wilsverklaring of wilsbeschikking is geen notaris nodig, maar er zijn wel een aantal regels waaraan voldaan moet worden om het rechtsgeldig te maken.

Het document moet voorzien zijn van datum, voor- en achternaam en een handtekening. Het is aan te raden dit gezamenlijk te doen met een naaste, zodat diegene het document kan controleren voordat het ondertekend wordt. Ook is het handig om een naaste te laten ondertekenen, zodat diegene ervoor kan zorgen dat de

wilsbeschikking daadwerkelijk wordt nageleefd in geval van overlijden.

Het is belangrijk een wilsverklaring te delen met de huisarts en de medisch specialist (in geval van wensen en afspraken omtrent behandelingen, behandelbeperkingen, niet reanimeren en euthanasieverklaring) en om deze bij voorkeur elk half jaar samen opnieuw te ondertekenen. Zo weet iedereen dat wat beschreven is nog steeds de wens is.

In een levenstestament kunnen machtigingen en volmachten worden opgenomen zodat de genoemde personen kunnen handelen en beslissen op het financiële vlak.

5 | In een levenstestament wordt vastgelegd wie financiële, medische en persoonlijke zaken zal regelen als u dit zelf niet meer kunt tijdens het leven. Ook wordt vastgelegd op welke manier die persoon dat zal doen. Het heeft overlap met de wilsverklaring en wilsbeschikking, alleen is het levenstestament een document dat door de notaris wordt vastgelegd en waarvoor betaald moet worden. Het voordeel van zo'n levenstestament is dat banken de genoemde persoon erkennen. Het levenstestament geldt tijdens het leven en gaat dus niet over wat er met bezittingen moet gebeuren na overlijden. Dat wordt geregeld in een testament.

Meer informatie: <https://www.notaris.nl/levenstestament/levenstestament-en-volmacht>

Een testament is een notariële akte waarin regelingen voor de erfenis worden opgenomen. In een testament kan afgeweken worden van wettelijke regelingen. Ook kunnen deze wettelijke regelingen aangevuld worden. In een testament kan een executeur aangewezen worden die vóór of met de erfgenamen de afwikkeling van het nalatenschap uitvoert.

In een testament kan een voogd aangewezen worden wanneer er minderjarige kinderen zijn.

Meer informatie: <https://www.notaris.nl/testament>

Denk na over tenaamstellingen en machtigingen van huurovereenkomsten, eigenaarschap van een voertuig, (bank) rekeningen, bedrijfsvoering, etc. Tenaamstellingen kunnen belangrijk zijn om zaken na het overlijden makkelijker voort te zetten, zoals huurovereenkomsten, maar bijvoorbeeld ook het PGB welke u op naam ontvangt en beheert en besteedt voor een ander. Machtigingen zijn vooral handig in de laatste levensfase om zaken te beheren. NB: Machtigingen komen na uw overlijden te vervallen, tenaamstellingen niet.

Een wettelijk vertegenwoordiger is een persoon die wettelijk bevoegd is om beslissingen te nemen voor iemand die dat zelf niet kan.

Zelf niet meer kunnen beslissen

Eerst kijkt een arts of iemand wilsonbekwaam is. Dat betekent dat diegene zelf geen beslissing meer kan nemen over medische behandeling.

Iemand is wilsonbekwaam wanneer:

- de informatie over ziekte of behandeling niet begrepen wordt;
- iemand niet zelf kan beslissen;
- de gevolgen van een beslissing niet begrepen worden.

Voorbeelden van wilsonbekwaamheid:

- iemand ligt in coma en kan daarom niet met de arts praten;
- iemand is erg dement.

Wanneer iemand wilsonbekwaam is, kijkt een arts eerst of er een wilsverklaring is geschreven waarin beschreven staat wat er moet gebeuren in zo'n situatie. Is er geen wilsverklaring, dan vraagt de arts de naasten om te beslissen. Eerst aan de echtgenoot of partner en anders aan een ouder, kind, broer of zus. Als niemand wil of kan beslissen, beslist de arts zelf. *Meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/levenseinde-en-euthanasie/vraag-en-antwoord/wilsonbekwaamheid>*

Informatie voor alleenstaanden

Bent u alleenstaand en heeft u wel een kind/kinderen maar geen contact:

De kinderen zijn wel erfgenaam, tenzij in een testament anders is bepaald. Kinderen volledig onterven kan wettelijk gezien niet; zij behouden altijd recht op de 'legitieme portie'.

Meer informatie: <https://www.erfrechtshulp.nl/kindsdeel-erfenis/>

De kinderen kunnen de erfenis eventueel verwerpen. Zij zijn ook verantwoordelijk voor het afhandelen van de uitvaart, tenzij zij hiervoor geen opdracht geven. Wanneer zij de uitvaart niet willen regelen en de gemeente dit op zich neemt en de kosten voorschiet, zijn de kinderen wel aansprakelijk voor de uitvaartkosten (op grond van art. 22 Wet op de lijkbezorging en art. 1:392-396 BW). Dat is een speciale wettelijke regeling, om niet de belastingbetaler maar de nazaten van iemand verantwoordelijk te maken voor de kosten. De gemeente zal dan contact met hen zoeken om de kosten te verhalen. Wanneer de kinderen heel weinig geld en/of inkomen hebben, kunnen zij soms een beroep doen op bijzondere bijstand.

Bent u alleenstaand en heeft u bekende levende bloedverwanten (broer, zus, neef, nicht, oom, tante - nabestaanden tot in de zesde lijn), maar geen contact:

Deze familieleden zijn erfgenamen. Wanneer zij opdracht voor de uitvaart geven, zijn zij verantwoordelijk voor de afhandeling en de kosten, ook wanneer zij de erfenis verwerpen. Als zij geen opdracht geven voor de uitvaart zal de gemeente dit doen en de kosten dragen. Dan zijn zij niet verantwoordelijk of aansprakelijk.

Bent u alleenstaand en weet u niet of u levende bloedverwanten heeft:

De gemeente gaat na uw overlijden in eerste instantie op zoek naar nabestaanden, onder meer door in uw huis te zoeken naar informatie over familie. Een notaris zoekt naar nabestaanden tot in de zesde lijn. Dit betekent dat bijvoorbeeld oudooms en -tantes en achternichten of -neven ook tot de erfgenamen behoren.

Mochten er erfgenamen gevonden worden en geven zij opdracht voor de uitvaart, dan zijn zij verantwoordelijk voor de afhandeling en de kosten, ook wanneer zij de erfenis verwerpen. Als zij geen opdracht geven voor de uitvaart zal de gemeente dit doen en de kosten dragen. Dan zijn zij niet verantwoordelijk of aansprakelijk. Als de zoektocht niks oplevert, regelt de gemeente de uitvaart.

Wanneer u geheel alleen bent en geen levende bloedverwanten hebt:

U kunt iemand om hulp vragen. Dit kunnen vrienden, buren of kennissen zijn. Het is mogelijk iemand te benoemen tot wettelijk vertegenwoordiger en/of executeur testamentair in een wilsverklaring, levenstestament en/of testament. Dit kan ook een onafhankelijk persoon zijn, bijvoorbeeld een notaris.

U kunt iemand vragen de uitvaart te regelen. Houd er rekening mee

dat dit kosten voor diegene met zich mee kan brengen als er geen, of onvoldoende, verzekering of geld nagelaten wordt. Praat daar duidelijk over, zodat zij weten wat zij kunnen verwachten en waar zij op kunnen rekenen.

Wilt u iemand of een goed doel iets laten erven, dan moet dat geregeld worden in een testament.

Algemene extra informatie voor alleenstaanden en bijzondere situaties:

<https://www.uitvaartinformatiehulp.nl/content/ik-ben-alleen-wie-regelt-straks-mijn-uitvaart>

Wanneer u onder curatele, bewindvoering of mentorschap staat:

Is er een professional die curator, bewindvoerder of mentor is, dan is deze niet verplicht verantwoordelijk voor het regelen van de uitvaart. Zij zijn ook geen erfgenamen. De curatele, de bewindvoering of het mentorschap vervalt op het moment van overlijden.

Meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/curatele-bewind-en-mentorschap/vraag-en-antwoord/wanneer-eindigt-taak-curator-beschermingsbewindvoerder-of-mentor>

Indien u alleenstaand bent met minderjarige kinderen:

Minderjarige kinderen kunnen geen wettelijk vertegenwoordiger zijn; hiervoor dient een volwassene aangewezen te worden. Voor de minderjarige kinderen zal een voogd benoemd moeten worden. Dit kan geregeld worden in een testament. Indien dit niet geregeld is, zal de rechter een voogd benoemen.

Minderjarige kinderen mogen geen opdracht geven voor de uitvaart. Dit komt omdat zij volgens de wet (financieel) handelingsonbekwaam zijn. De opdracht zal dus gegeven moeten

worden door een volwassene. Dit kan de voogd zijn of een andere naaste. De kosten van de uitvaart kunnen betaald worden vanuit verzekeringen en/of het nalatenschap welke de minderjarige kinderen toekomt. Indien niemand de uitvaartopdracht op zich neemt, regelt de gemeente de uitvaart. De kosten zijn wel te verhalen op de minderjarige kinderen.

Minderjarige kinderen mogen niet in de ouderlijke woning blijven wonen als het een huurhuis is. Wanneer een koopwoning nagelaten wordt, is het niet waarschijnlijk dat de minderjarige kinderen daar kunnen blijven wonen. Dit is wederom omdat zij (financieel) handelingsonbekwaam zijn.

Meer informatie: <https://allesovererven.nl/erfrecht/minderjarige-kinderen-en-erfenis/>

10

Minderjarige kinderen zijn uiteraard erfgenamen, maar kunnen niet zelf over hun vermogen beslissen, dus ook niet over het vermogen dat zij erven. De voogd beslist en is verantwoordelijk voor een goed beheer. Zodra een kind 18 jaar wordt en dus meerderjarig is, mag het zelf over zijn vermogen beslissen.

Minderjarige kinderen hebben mogelijk recht op uw pensioen. Informatie hierover kunt u krijgen bij het pensioenfonds.

Kinderen tot 16 jaar kunnen een wezenuitkering Anw krijgen als ze geen ouders meer hebben. Een kind krijgt alleen een wezenuitkering als de ouder verzekerd is voor de Anw. Kinderen van 16 tot 21 jaar kunnen een wezenuitkering krijgen als zij aan extra voorwaarden voldoen.

Meer informatie: <https://www.svb.nl/nl/anw/verzekerd-zijn-voor-de-anw>

Wat te regelen na een overlijden, informatie voor nabestaanden.

De akte van overlijden

Bij een sterfgeval moet er altijd als eerste contact opgenomen worden met de (huis)arts. Die moet het overlijden officieel vaststellen. De huisarts (of de arts in het ziekenhuis) stelt een verklaring van overlijden op. Hiermee moet aangifte gedaan worden bij de burgerlijke stand van de gemeente waarin het overlijden plaatsvond. Dit kan een andere gemeente zijn dan waar de overledene qua woonadres geregistreerd staat. Vaak doet de uitvaartondernemer de aangifte, maar dit mag ook zelf gedaan worden.

Er wordt een akte van overlijden opgesteld. Maak hier meerdere kopieën van. Die zijn nodig om instanties te informeren. De gemeente geeft het overlijden door aan andere overheidsorganisaties zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Belastingdienst.

Op <https://www.svb.nl/overlijden> staat informatie over de uitkeringen die de SVB betaalt.

De uitvaartverzekering

Controleer of er een uitvaartverzekering is afgesloten. Hiermee is (een deel van) de uitvaart te betalen. Is er geen uitvaartverzekering? Ga dan na of er gespaard is op een andere manier of dat het nalatenschap voldoende vermogen bevat om de uitvaartkosten van te betalen. Bewaar alle rekeningen rondom het overlijden. De kosten die niet vergoed worden via de uitvaartverzekering, zijn aftrekbaar van de erfenis. Mocht er geen of onvoldoende nalatenschap zijn, dan is de opdrachtgever van de uitvaart aansprakelijk voor de gemaakte

kosten. Met de 'Uitvaartberekenaar' is na te gaan welk bedrag ongeveer te verwachten is.

Meer informatie: <https://www.nibud.nl/consumenten/uitvaartberekenaar/>

Let op: Wanneer u de uitvaartondernemer inschakelt en/of iets regelt ten aanzien van de uitvaart, dan wordt u gezien als de opdrachtgever van de uitvaart. Mocht er geen uitvaartverzekering of eigen vermogen van de overledene bestaan, dan bent u aansprakelijk voor alle gemaakte kosten. Dat geldt ook voor niet-bloedverwanten.

De Verklaring van Erfrecht

Een testament wijst de erfgenamen aan en bepaalt wie welk deel van een erfenis krijgt. Via het Centraal Testamentenregister is een testament op te vragen. Een notaris maakt een Verklaring van Erfrecht op. Hierin staat informatie over de overledene, de nalatenschap, de erfgenamen en of er een testament is.

De Verklaring van Erfrecht is nodig om toegang te krijgen tot rekeningen, om een woning te verkopen of om papieren te wijzigen die op naam van de overledene staan. Als het banksaldo van de overledene lager is dan € 100.000 en er is geen testament, dan is een Verklaring van Erfrecht niet nodig. Dit bespaart notariskosten.

In een testament kan een executeur aangewezen zijn voor de afwikkeling van de erfenis. Dit kan één van de erfgenamen zijn, maar ook een buitenstaander of notaris.

Erfgenamen kunnen, via de notaris, ook een boedelvolmacht geven. Daarmee geven ze aan iemand anders een machtiging om de erfenis namens alle erfgenamen te regelen.

Meer informatie:

<https://www.rijksoverheid.nl/contact/contactgids/centraal->

testamentenregister-ctr en <https://www.erfwijzer.nl/executeur>

Let op: Erfenis accepteren of weigeren?

Als u recht hebt op (een deel van) een erfenis kunt u deze aanvaarden (accepteren), 'beneficiair' aanvaarden of verwerpen (weigeren). Als u de erfenis verwerpt, wilt u niets uit de erfenis ontvangen. Als u aanvaardt, bent u ook aansprakelijk voor eventuele schulden. Een tussenvorm is 'beneficiair' aanvaarden (onder voorbehoud accepteren). Dat laatste kunt u doen als u niet zeker weet of er (grote) schulden zijn. In geval van verwerpen of beneficiair aanvaarden betaalt u kosten voor griffierechten.

Meer informatie: <https://www.rechtspraak.nl/Onderwerpen/Erfenis/Paginas/kosten.aspx>

13

Als u overweegt te weigeren of beneficiair te aanvaarden, mag u niets meer regelen na het overlijden en niets uit de woning van de overledene meenemen. Dat kan namelijk worden gezien als een signaal dat u de erfenis aanvaardt. Neem daarom niks mee, gooi niets weg en verkoop niets zo lang u nog twijfelt. Moet de woning of kamer van de overledene snel worden ontruimd? Leg dan alles met foto's vast en sla de spullen goed op. Gebruik de betaalrekening alleen voor de kosten van de begrafenis.

NB: Let op voor plaatsvervulling; indien een grootouder overlijdt en de kinderen verwerpen de erfenis, dan zijn de kleinkinderen direct opvolgende erfgenamen. Zij dienen dan ook te verwerpen, tenzij anders gewenst. Dit geldt ook voor de andere lijnen in de bloedverwantschap.

Meer informatie: <https://www.nibud.nl/consumenten/ik-krijg-een-erfenis/> en <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erven>

De levensverzekeringen

Was er een levensverzekering afgesloten? En/of was er een overlijdensrisicoverzekering, gekoppeld aan een hypotheek? Dan kunnen de nabestaanden de hypotheekschuld (gedeeltelijk) aflossen met het bedrag dat de verzekeringsmaatschappij uitkeert.

Tip: Via het Verbond van Verzekeraars kunt u laten opzoeken of er levensverzekeringen zijn.

Meer informatie: <https://zoekservice.vanatotzekerheid.nl/>

De overige verzekeringen

Welke verzekeringen had de overledene? Sommige verzekeringen, zoals een ziektekostenverzekering en een WA-verzekering kunnen direct stop gezet worden.

Als de koopwoning van de overledene moet worden verkocht, kan het verstandig zijn de inboedel- en opstalverzekering zo lang aan te houden. Meld in ieder geval aan de verzekeraar wanneer de woning door het overlijden onbewoond is.

Het informeren van instanties

Breng instanties en organisaties op de hoogte van het overlijden.

Denk hierbij aan: werkgever, pensioenfonds, verzekeringsmaatschappijen, banken, woningbouwvereniging, donateurschappen, verenigingen, abonnementen, lidmaatschappen, klantenkaarten.

De bankzaken

Maak een afspraak bij de bank en zoek ook uit welke producten er bij de bank lopen, bijvoorbeeld;

betaalrekeningen, spaarrekeningen, machtigingen, automatische incasso's, creditcard, lijfrenteverzekeringen, koopsompolissen, hypotheek, beleggingen, bankkluis, leningen.

Bespreek met de bank of de rekeningen op een andere naam moeten komen te staan of opgezegd kunnen worden.

Let op: Deze producten kunnen natuurlijk bij verschillende banken of instanties afgesloten zijn.

Tip: Check De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) bij het nagaan van bankrekeningen. *Meer informatie: <https://slapendetegoeden.nl>*

De belastingzaken

De Belastingdienst wordt automatisch op de hoogte gebracht als iemand overlijdt, tenzij de overledene in het buitenland woont. Krijgt de overledene maandelijks een voorlopige aanslag? Zet die dan stop.

Meer informatie: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/na_een_overlijden/content/inkomstenbelasting_zet_een_voorlopige_aanslag_stop_of_wijzig_deze

Doe de aangifte inkomstenbelasting over het deel van het kalenderjaar dat de overledene wel heeft geleefd. Dit kan gedurende het jaar; dit hoeft niet te wachten totdat het kalenderjaar is afgelopen. Lees op [belastingdienst.nl](https://www.belastingdienst.nl) over de speciale Aangifte Inkomstenbelasting voor overledenen.

Meer informatie: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/na_een_overlijden/content/inkomstenbelasting-hoe-aangifte-doen-voor-overledene

Als de Belastingdienst verwacht dat er een erfenis zal zijn, stuurt de Belastingdienst de Aangifte Erfbelasting naar u toe.

Meer informatie: <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/erfbelasting/content/in-4-stappen-aangifte-doen-erfbelasting>

Een nieuwe financiële situatie

Is de overledene uw partner? Dan is de Geldwijzer Nabestaanden een handig startpunt om na te gaan welke financiële regelingen er zijn.

Meer informatie: <https://www.nibud.nl/special/nabestaanden/>

Was u samen getrouwd of had u een geregistreerd partnerschap? Dan stuurt de SVB automatisch een bericht aan de achterblijvende partner als die in aanmerking komt voor een Anw-uitkering. Woonde u samen? Dan moet u zelf de Anw-uitkering aanvragen. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een Anw-uitkering kunt u vinden op www.svb.nl.

Doordat de gezinssituatie en het inkomen veranderen, bestaat mogelijk een recht op toeslagen.

Meer informatie: <https://www.nibud.nl/consumenten/themas/plannen-en-begroten/tegemoetkomingen/>

Uitgaven kunnen veranderen. Verzekeringspremies en lokale lasten (gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen) zijn voor éénpersoonshuishoudens lager dan voor meerpersoonshuishoudens. Het is slim om inkomsten en uitgaven in de nieuwe situatie op een rij te zetten. Het Nibud Persoonlijk Budgetadvies kan hierbij helpen: <https://www.nibud.nl/consumenten/persoonlijk-budgetadvies/>

Minderjarige kinderen en kinderen tot 21 jaar hebben mogelijk recht op het pensioen van hun overleden ouder. Informatie hierover is te krijgen bij het pensioenfonds.

Kinderen tot 16 jaar kunnen een wezenuitkering Anw krijgen als ze geen ouders meer hebben. Een kind krijgt alleen een wezenuitkering als de ouder die het laatst overleden is, verzekerd was voor de Anw. Kinderen van 16 tot 21 kunnen een wezenuitkering krijgen als zij aan extra voorwaarden voldoen.

Meer informatie: <https://www.svb.nl/nl/anw/wanneer-krijgt-u-anw/een-kind-heeft-geen-ouders-meer>

Aanvullende informatie

- Checklist van de Rijksoverheid:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overlijden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-overlijden>
- Wijzer in geldzaken:
<https://www.wijzeringeldzaken.nl/overlijden/>
- Onafhankelijk voorlichtingsinstituut Nibud:
<https://www.nibud.nl/consumenten/zaken-regelen-bij-een-overlijden/>